

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
ÜZENETE ÉRKEZETT!

LEBARNULT AGYVELŐ

♦ A kanadai költő ül a kertjében, madarakra figyel, mégis eltekeri mondatai végét, nem marad meg a madárhatározó leíró tárgyilagosságánál. Mik ezek a furcsa szöszök, és hogyan kerülnek a versbe? Fejtsük fel picit a rejtjeleket, teljes titkukat úgyse lehet kimeríteni.

Hogyan lehet például a hamis fehérséget ott feledni bárhol? Elveszteni tárgyakat szokás, egy megfoghatatlan szín hogy lehetne ottfeledhető? Egyáltalán, egy fenyőrigó hogyan tesz szert hamis fehérségre? Boltban árulják az ilyesmit? Osztogatják termékmintaként? Netán belső fehérség lenne ez, az átvittnél is átvittebb értelmű? Meglehet. Mindenesetre a „hamis fehérség” izgalmasabban hangzik, mint a közhelyes „ragyogás”. Pedig a madár magával hozhatja akár a reggelt, a napfényt, az életerőt, a könnyedséget, hisz most jött odafentről, ahol túlcsordul a fehér. És rábízta a fényt a szemlélőre, őt is felderíti vele. A fehérség a verdesó tollak káprázatát is felidézi, s még annyi mást! Hamisnak tán azért hamis, mert illúzióknak, tüneménynek érzékeli az emberagy. Akár a felijedő madarat, amelynek jelenléte annyira törékeny, egy rossz mozdulat véget vethet neki. Nézzük a lebarnult agyvelőt! A kép nem adja könnyen magát. Vagy mégis? Beugrik a bronzárnyalatra égetett, csupaizom bodybuilder-testek látványa. Zegzugosan érezett, dagadó bicepszek, vállak: akár egy-egy agyteke domborzata. A gondolat kigyúrja az elmét? Mind ismerjük az érzést, amikor sok észterna terhétől fáradtan, a napsütésbe fordulva kiperzselhénk agyunkból mindent, ami foglalkoztat. Ezt is jelentheti a lesült agyvelő képe. Ha egy percre „agyatlanná”, pusztán érzékelővé szeretnénk válni, beleolvadva a tájba, a madárroptókba, akkor távoznia kell a fejünkben a jó ötleteknek is. De miért beszél a tengelic, akár egy állatmesében? És hogy ajánlhatja fel, hogy belefűl a fűbe? Mondhatnánk köznapian, drámától mentesen: a tengelic eltűnik a zöldben. Igen ám, de akkor hová tűnne a játék, a rituálé? Kevésbé költői lelkek is emlegetik, hogy a madárhangok „egymással feleselnek”, mi van, ha valóban kiosztjuk nekik a szerepeket? Miért ne lehetnének egy szappanopera, egy harangjáték, egy bérházi pletykaparti figurái? És miért lenne egy cinke sültbuta a mitológiához? Hermész pásztoristen, a költészethez is van köze. Ha még logikusabbra vesszük: Hermész többnyire szoborként látható, s a madár-megfigyelő is kénytelen annak mutatkozni. Különben se madár, se megfigyelés. Így józanabban (de laposabban is) szólna a sor: „a cinke ellenőrzi, élek-e vagy megkövültem”... Egy pilla, egy pillantás, egy pillanat. Felröppen az égbe, akinek ülni, írni kéne. A madár költővé változik, a költő madárrá. Személycseré, szerepcseré. Addig azonosulunk a pillanattal, amíg az elrabol, kisemmiz, magával ragad. Ez a tökéletes szemlélődés. Értékéből kicsit levon, hogy papírra vetik, újságban közlik, pénzt meg ösztöndíjat kapnak érte. És a pénzt nem a fenyőrigó számlájára utalják. De azért az a költő, ha igazi, tényleg égbe röppent egy pillanatra. ♦

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akkor rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

JOSÉ ACQUELIN SZERETEM AZT MI SOSE VOLT

végül teraszomon köt ki egy fenyőrigó
a világ minden hamis fehérségét ott feledi
agyvelőm le kell hogy barnuljon a napon
kiegyetem belőle összes jó ötletemet
a sárga farktollú tengelic még azt is
felajánlja
hogy végleg
befűl
a fűbe
egy gácsér helyesél
frissen nyírt fűszaga van
a cinke nem kegyelmez a legyeknek
odaugrál lábamhoz megnézi én vagyok-e
Hermész
egy pillám adom neki
egy pillanat elnyel az ég

»»» Lackfi János fordítása

Kép - Profimedia - Red Dot

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

LÉLEKMADÁR

♦ Elsőre szép, második olvasásra már zavarba ejtő vers. Ott van mindjárt a címe. Meg a legelső szava: „végül” – hogy kezdődhet így egy vers? Ez is jelent valamit; nekem kötőszavakkal kezdődő magyar versek jutnak eszembe erről, amelyek mindig mintha folytatnának egy gondolatmenetet, azonnal bevonva az olvasót a versszövegbe, akár egy buszon elcsipett párbeszéd történetének megfejtésébe. A végén meg az a furcsa felfelé zuhanás... És köztük a madarak, sokféle színes madár, a költészet erejének képviselői, akik nemcsak a gravitációt győzik le olyan könnyedén, mint az angyalok, hanem még énekelni is tudnak – célból-e vagy okból, ki tudja; nem is számít ez annak, aki hallja. Mitikus térben vagyunk hát, paradicsomi, mesei világban, ahol a madarakkal beszélgetni lehet; telis-tele van velük a világ, csak észre kell őket venni. (Most is, amíg ezt írom, a nyitott ablakon át hallani az alváshoz készülő madarak csettegetését, apró, megszokott neszeit – szinte már meg se hallom, mégis ezek a hangok teszi otthonossá a világot.) Mintha a madarak azt sugallnák itt: engedj nekünk, engedj az állati–növényi lét örömeinek, olvadj bele, lazulj el, légy közülünk való!

A madarak nemcsak a költészetet képviselik a prózai világban, hanem ősidőktől fogva lélekszimbólumok – talán pont ezért van tele ez a vers testi érzéketekkel, hogy a madarak evilágiságának örömét hangsúlyozza; a gácsér frissen nyírt fűszaga (erről rögtön eszünkbe jut a vadkacsák totyogása, ahogy a tolluk közvetlen kapcsolatban van a növényekkel), a tengelic és a cinke sárga villanása mind életerőt sugároz, az élet körforgásának tragédiáját és biztonságát. De mire is kíváncsi a cinke? „Hogy én vagyok-e Hermész”? Ez a félmondat egyszerre magyarázza és fokozza a rejtélyt. Vajon kinek a küldötte az ember, a versbeli beszélő? Az isteneké volna, mint Hermész maga? Vagy az élővilágé általában? A madarak és Hermész közt a gyorsaság, na meg Hermész szárnyas saruja a kapocs. Vagy Hermész Trisztremegisztozról volna itt szó, a varázslat istenéről? Küldöttségről vagy átváltozásról? Pillát vetni a cinkéknek – madaraknak szórni magunkat, mint a morzsát. „Elnyel az ég” – belehalok az áldozatba, vagy madárrá változom? Valami varázslat van ebben a szövegben: olyan, mint valami díszes, de nem minden jelképében érthető miniatúra. Képtelen és földhözragadt egyszerre, akár egy vadkacsa, amely földön, vízen és levegőben egyaránt otthon érzi magát. A madarak kertjében nemcsak vendég az ember, nem betolakodó, hanem része a világuknak. Különös kontrasztként *Pilinszky János* (kötőszóval kezdődő!) Apokrifjának részlete jutott eszembe: „Szavaidat, az emberi beszédet/ én nem beszélem. Élnék madarak,/ kik szívszakadva menekülnek mostan/ az ég alatt, a tüzes ég alatt.” *Pilinszky* az apokaliptikus eget mutatja, *José Acquelin* pedig a paradicsomi földet, amely mindig összeér az éggel. ♦

